Interviu cu Arhimandritul Elisei, starețul Sfintei Mănăstiri Simonospetra din Muntele Athos

Interviu realizat de
pr. Ștefan Zară

Traducere: Monahul Gherasim Prodromitul

I. Societatea de astăzi și cum trebuie să fie viața creștină

Societatea de astăzi, lumea contemporană, care este deja unită sub aspect cultural, este caracterizată de către mulți ca o lume post-creștină. Firește, cei care fac aceste constatări sunt foarte încântați de aceasta. Ei cred că în sfârșit omul s-a eliberat de așa zisele îngrădiri pe care i le-a făcut religia. Vedem însă că în loc să își găsească libertatea, omul contemporan este mai mult decât în oricare altă epocă legat și subjugat de idolii pe care și i-a făcut. Ar fi o mare greșeală să zicem că epoca noastră nu este religioasă, este mai degrabă foarte religioasă, însă idolatră. În ciuda reușitelor științei și a tehnologiei, oamenii s-au făcut robi falșilor dumnezei care ies în evidență prin media, reclame, modă, etc.
Foarte mare este progresul tehnologic din ultimele zeci de ani, dar aceasta a constituit mai curând un revers cultural și duhovnicesc. Am dat înapoi, și o poate constata oricine privind nivelul de educație al copiilor noștri care văd multe imagini, au multe informații, însă nu știu să se exprime în limba lor, nu știu să comunice și să se comporte comunitar. Am putea să menționăm și alte simptome ale acestei îmbolnăviri de care suferă epoca noastră. Dar zicem următoarele: în loc de post-creștină, aș zice mai degrabă că lumea este pre-creștină. Mesajul Domnului Hristos nu a pătruns peste tot, fiindcă nu este ascultat de cei mai mulți membri ai societății de astăzi. Prin urmare nu și-a pierdut nimic din actualitatea lui, de ajuns să se găsească oameni care să poată mărturisi cu putere mesajul real și pentru totdeauna nou și revoluționar al Învierii și al vieții celei întru Hristos. „Creștinismul abia a început", zicea Părintele Alexander Men.

2. Alergarea lumii ... și multele informații.

În înțelesul pe care îl dă Noul Testament, caracteristica „lumii", adică a omului care a căzut în mâinile stăpânului acestei lumi, este confuzia, „diversiunea cea cu vicleșug" care îl scoate pe om din el însuși cu scopul de a se preocupa exclusiv de cele din afara lui, de cele din jur. Devine „ieșit din

sine" după cum se spune la începutul Triodului despre fiul cel pierdut. Şi noi trăim deja, mai ales în ultimul timp în urma dezvoltării noilor medii de comunicare, trăim într-o lume a cantităţii şi a înstrăinării. Şi cu cât sporesc şi se înmulţesc cunoştinţele despre materie, cu atât se micşorează cunoaşterea cea reală care începe cu autocunoaşterea.

Da, cei mai mulţi oameni se adâncesc astăzi într-un ciclu de informaţii pe care nu pot să le controleze şi le sunt nefolositoare în esenţă. Însă deşi trăiesc mai mult decât în orice alt veac în deşertăciune, cu toate acestea ei încă sunt „chipul lui Dumnezeu", o scânteie rămâne înlăuntrul omului şi aşteaptă să se reînsufleţească. Şi când se deşteaptă cineva şi începe să înţeleagă că în deşert se scurg înapoi toate cele ale idolilor, atunci înţelege precum fiul cel pierdut că s-a îndepărtat de patria sa cea adevărată, de căminul părintesc, şi poate să se ridice şi să înceapă calea de întoarcere. Fiindcă atunci când se aprinde înlăuntrul omului acea scânteie a dragostei şi a dorului după Dumnezeu, poate uşor să se desprindă de cele care îl leagă şi îl ţin încătuşat, după cum un narcoman sau un alcoolic poate să se detoxifice numai dacă găseşte o orientare pozitivă, un răsărit al vieţii lui. Şi va fi dorul după Dumnezeu acela care îl va ajuta să se întoarcă din multele informaţii inutile ca să caute „ştirea şi informaţia" cea adevărată – expresie folosită şi de părinţii filocalici – „vestire" care va dărui inimii lui rugăciune şi participare la viaţa Bisericii.

> ...tocmai epoca noastră cea pierdută este entuziasmantă, deoarece ne cere să luăm riscul de a fi creştini în mod real, creştini autentici. La fel precum primii creştini care erau o minoritate şi peste tot îi urau, îi urmăreau şi îi întemniţau, aşa şi acum lumea continuă să urască pe Hristos şi pe ucenicii Lui.

3. Cel mai rău lucru este că omul nu se poate ruga...

În loc să spunem că nu se poate ruga omul contemporan, poate ar trebui să spunem mai corect că nu vrea să se roage, sau că nu a învăţat ce este rugăciunea. Fiindcă dacă ştia, foarte uşor ar fi putut arunca toate cele nefolositoare din viaţa lui ca să se ocupe numai cu rugăciunea şi cu vederea lui Dumnezeu.

Omul trăieşte întru necunoştinţă şi de multe ori chiar intenţionat întru neştiinţă, pentru că pe Dumnezeu chiar dacă nu Îl cunoaştem, tot ne este frică de El. Şi rareori există atei reali, cei mai mulţi oameni au o credinţă ascunsă în adâncurile sufletului, o simţire a prezenţei lui Dumnezeu în viaţa lor, dar le este frică să o înfrunte cu curaj, fiindcă ştiu că aceea îi va sili să îşi reconsidere întreagă viaţa lor şi să iasă din letargia confortului lor, să se trezească şi să înceapă să lucreze duhovniceşte.

4. Care este cea mai dificilă problemă a lumii contemporane?

Poate cea mai dificilă problemă a omului contemporan este, așa cum am spus la început, distragerea atenției și pierderea timpului întru îndeletniciri nefolositoare, inutile, și consecințele lor, adică necunoașterea și uitarea lui Dumnezeu. Filosofii cei vechi spuneau că filosofia este cercetarea și studierea morții. Când ajunge omul să înțeleagă că va muri, poate chiar astăzi, dacă nu zace totalmente în ne-simțire – și din păcate mulți au ajuns în această situație – atunci poate să decidă începutul unei lucrări care să pună în valoare viața lui. Și dacă are minte, va decide să lucreze pentru ceva care nu se supune morții. După cum și Sfântul Metodie, apostolul slavilor, împreună cu fratele său Sfântul Chiril, când erau tineri încă, au decis să nu se ocupe cu nimic din cele care nu sunt nemuritoare. Și singurul lucru pentru care merită să trăim este Viața care a ieșit din Mormânt a treia zi. Și singurul Om pe care merită să-L urmăm și să-L iubim deplin este Dumnezeu-Omul Iisus Hristos Care ne și dăruiește fiecăruia posibilitatea să devenim dumnezei după har și să gustăm hrana cerească a raiului.

Nu există alte probleme esențiale pentru om astăzi la fel ca și ieri, decât numai problema morții. Și pe aceasta a rezolvat-o Hristos prin Învierea Lui.

Cel care trăiește întru Dumnezeu-Omul Cel Înviat, nu poate să se supere, nu poate să fie amărât sau trist, deoarece trăiește în fiecare zi și continuu Paștele, ca și Cuviosul Serafim de Sarov care îi heretisea pe toți cei care îl vizitau, zicându-le: „Hristos a înviat!”.

Nu există alte probleme esențiale pentru om astăzi la fel ca și ieri, decât numai problema morții. Și pe aceasta a rezolvat-o Hristos prin Învierea Lui.

5. Este posibil să trăim după voia lui Dumnezeu când suntem înconjurați de necredință, desfrâu, etc.?

Firește, lucrurile erau mai ușoare când societatea și statul erau oficial creștine, când instituțiile și legile protejau oamenii și asigurau un minim nivel de viață morală. Însă și atunci exista multă ipocrizie, și nici oamenii nu erau mai duhovnicești sau mai creștini decât făpturile cele neputincioase ale epocii noastre care se lasă târâți acum de imagini necuviincioase și mesaje blasfemiatoare. Dar noi nu trebuie acum să lăsăm mâinile căzute jos zicând că toate s-au stricat și nu putem să mai facem nimic. Chiar dacă este mai greu, acum să le stăm împotrivă, hai să evităm ispitele și capcanele diavolului și să trăim o viață creștină. Trebuie să știm că aceasta ține de noi și de voința noastră, nu mai aparține legilor și instituțiilor.

Aș zice – poate paradoxal – că tocmai epoca noastră cea pierdută este entuziasmantă, deoarece ne cere să luăm riscul de a fi creștini în mod real, creștini autentici. La fel precum primii creștini care erau o minoritate și peste tot îi urau, îi urmăreau și îi întemnițau, așa și acum lumea continuă să urască pe Hristos și pe ucenicii Lui. Mântuitorul Hristos ne-a spus: „Dacă vă urăște pe voi lumea, să știți că pe Mine mai înainte decât pe voi M-a urât” (Ioan XV, 18). Așa și noi revenim la situația normală a creștinismului abia în persecuții, în prigoniri. Și aceasta are mare valoare, deoarece are făgăduința vieții celei veșnice.

6. Cum să-şi aleagă cineva un duhovnic?
Este foarte simplu. Va alege un preot cu care simte că poate vorbi deschis, în faţa căruia poate să îşi deschidă inima ca în faţa lui Dumnezeu. Nu este nevoie să fie făcător de minuni şi faimos ca duhovnic, e de ajuns să fie un preot canonic şi să îl înţeleagă.
Cât despre ascultarea faţă de duhovnic, se ştie că în aceasta se fac şi greşeli, fiindcă ascultarea laicului faţă de duhovnic nu este identică cu a monahului faţă de stareţul său. Monahul este îndatorat cu deplină ascultare în toate detaliile vieţii zilnice, trebuie să îşi mărturisească chiar şi gândurile, în timp ce laicul menţine o anumită libertate. La duhovnic îşi înfăţişează în linii mari toată viaţa şi cele mai importante lucruri din ea, nu îl va întreba ce să mănânce şi cum să se îmbrace. Acestea sunt exagerări pe care din păcate le încurajează unii duhovnici care voiesc să stăpânească peste fiii lor duhovniceşti. Călăuzirea duhovnicească trebuie să fie o pedagogie a libertăţii, mai ales în cazul laicilor.

7. Cum să dobândim trezire duhovnicească şi putere şi să alungăm duhul achediei?
Cu toţii suntem neputincioşi. Vai de noi dacă ne considerăm puternici şi rezistenţi. Sfinţii Părinţi ne spun că viaţa duhovnicească este să ne prezentăm neputinţa noastră înaintea lui Dumnezeu. Este de ajuns să decidem aceasta şi să ştim cum trebuie să ne prezentăm în faţa lui Dumnezeu. Pentru că reprezentarea neputinţei noastre nu este cât o să postim, cât o să priveghem şi celelalte, nu este nici câte daruri o să-I aduc lui Dumnezeu, ci simplu golirea sinelui nostru, aruncarea preocupărilor celor nefolositoare, după cum am spus mai înainte, şi mai ales un timp anume pe care am să Îl ofer numai lui Dumnezeu în fiecare zi, ca să pot să aud şi eu paşii Lui în inima mea. La început o să aud doar zgomotul lumii, o să simt o plictiseală (achedie) teribilă, dar dacă o să-mi silesc sinele meu un picuţ, atunci voi începe să gust ceva cu totul altfel, se va îndulci inima noastră de ceva pe care nu îl cunoaştem exact ce este, însă ne va da bucurie. Şi atunci chiar o să îmi placă să fac această întâlnire zilnică cu nevăzutul şi necunoscutul Dumnezeu.

8. Cum să dobândim nădejde în Dumnezeu şi în sfinţi şi să devenim mai răbdători?
Pentru a ieşi din deznădejde şi din nerăbdare, mi se pare că cel mai bine este să cunoaştem mai bine pe sfinţi şi, bineînţeles, pe Însuşi Hristos. Cum va fi aceasta? Ar fi de ajuns să citim zilnic câte puţin din Evanghelie şi din Vieţile Sfinţilor fără spirit critic, cu încredere în tradiţia Bisericii şi cu convingerea că sfinţii nu erau nişte superoameni, ci ca şi noi, oameni cu neputinţele lor, însă oameni care au răspuns la scânteia dragostei lui Dumnezeu care s-a aprins în inima lor şi care au folosit voinţa lor ca să stea împotriva farmecului încântător, dar înşelător, al acestei lumii.

Când voi avea ca paradigmă a vieţii mele viaţa sfinţilor şi mai ales a celor contemporani nouă, când voi gusta bucuria prezenţei lui Dumnezeu în viaţa mea prin Sfintele Taine şi prin sfintele virtuţi, atunci voi dobândi cu adevărat acea răbdare din belşug în legătură cu ciudăţeniile aproapelui. Nu mă vor vătăma, voi învăţa să îi accept pe ceilalţi aşa cum sunt, fără să vreau să îi schimb ca să se potrivească cu criteriile mele.

9. Cum pot stareţii să îşi conducă obştile şi să-i ţină pe monahi?
Mi se pare că egumenul trebuie să înţeleagă că el este părintele unei familii duhovniceşti şi să facă tot posibilul ca să cultive aceasta,

La început o să aud doar zgomotul lumii, o să simt o plictiseală teribilă, dar dacă o să-mi silesc sinele meu un picuț, atunci voi începe să gust ceva cu totul altfel, se va îndulci inima noastră de ceva pe care nu îl cunoaștem exact ce este, însă ne va da bucurie. Și atunci chiar o să îmi placă să fac această întâlnire zilnică cu nevăzutul și necunoscutul Dumnezeu.

adică acest cuget de familie să fie lesne de înțeles, nu emoțional, adică să spună cuvinte dulci monahilor ca să îi țină în mănăstire și să-i îndemne la ascultare, ci să le deschidă vederea cea duhovnicească. De aceea, foarte importantă într-o mănăstire este cateheza care hrănește cugetul comun al frățietății. Problema nu se pune să avem o mulțime de mănăstiri, ci mănăstiri care să fie realmente „case al lui Dumnezeu și porți ale cerului".

10. Cum să înmulțim dragostea când părinții urăsc pe copii și îi ucid prin avorturi și copiii ucid pe părinți prin indiferență?

Atunci când se răcește dragostea pentru Dumnezeu, desigur că aceasta se preschimbă în ură pentru om, fiindcă atunci privește fiecare numai interesul lui și caută fiecare să se îndulcească cât mai mult posibil trupește din viață. Dar care este rezultatul? Părerea de rău, nefericirea, singurătatea. Lumea plăcerilor care este scoasă în evidență prin reclame și media este o lume a morții, o cultură a morții. Această lume care se îndreaptă spre autocatastrofă a fost biruită doar de Viața Care a răsărit din mormânt, cum am spus mai sus. Din Învierea Domnului a răsărit o lume nouă și numai când va trăi cineva în Hristos va putea să învingă puterile morții. Să nu credeți că vom putea sta cu mijloace omenești împotriva avorturilor, eutanasiei, ispitelor creării supraomului care se pregătește în laboratoarele din Silicone Valley. Doar cu puterea Crucii va putea omul să găsească nu numai dragostea, care este viața și energia lui Dumnezeu, ci și omenia. Altminteri, lumea va deveni o junglă. Lumea de astăzi chiar ne arată că nu există cale de mijloc pentru a alege: fie Hristos – Arhontele vieții celei veșnice, fie diavolul – stăpânitorul acestei lumi. Și viața, care e izvorul dragostei, unde să o găsim dacă nu în Biserică, în Trupul lui Hristos?

11. Un cuvânt de mângâiere la final.

Uite, din Sfânta Scriptură care e izvorul a toată mângâierea:

„Iisus Hristos, ieri și azi și în veci, este Același " (Evrei XIII, 8).

„Îndrăzniți, Eu am biruit lumea" (Ioan XVI, 33), „pentru că oricine este născut din Dumnezeu biruiește lumea; și ceea ce câștigă biruință asupra lumii este credința noastră" (I Ioan V, 4).